

نگاهی به کتابخانه‌های دیجیتال

اثر ویلیام آرمز و دو ترجمه فارسی آن

و ناشران نمی‌دانستند به اجرا درآیند، وب جهانی، حرفه‌های جدیدی را به وجود آورد و تحقیق در کتابخانه‌های دیجیتالی به رشته دانشگاهی پرنشاطی تبدیل گردید که در آن دانشمندان علوم رایانه‌ای در کنار اقتصاددانان، جامعه‌شناسان، حقوقدانان و کتابداران کار می‌کنند.

Digital libraries عنوان کتابی از ویلیام وای آرمز - یکی از موسسان مجله دی لایب حاوی مطالب مفیدی برای علاقه‌مندان به این زمینه می‌باشد. متخصصان با دیدگاه سایر پیشگامان این حوزه در مورد وضعیت موجود، پژوهش‌های اخیر و روند کار درازمدت و غیرمتخصصان با تلاش‌ها و خلاقیت‌هایی که به نسل جدیدی از کتابخانه‌ها و نشر منتهی می‌شود آشنا می‌گردند.

این اثر تلاشی برای بررسی کتابخانه‌های الکترونیکی می‌باشد و اولین کتابی است که با نگاهی کامل، کتابخانه‌های دیجیتالی را از دیدگاه تاریخی و عملیاتی بررسی کرده و آخرین پیشرفت‌های فنی و نمونه‌هایی از تحقیقات اخیر را در خود جای داده است.

تحولات دهه‌های اخیر در زمینه فناوری، بخصوص فناوری ارتباطات و اطلاعات از جمله وجود شبکه‌های داخلی و بین‌المللی باعث انتقال اطلاعات در کم‌ترین زمان و با حداقل هزینه شده است. هر فرد با امکانات رایانه‌ای مناسب به اطلاعات مورد نیاز خود دسترسی پیدا خواهد کرد. همچنین فناوری پیشرفته اطلاعات (IT) به طور گسترده در رشته علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی راه پیدا کرده است. از سال ۱۹۹۰ کتابخانه‌های دیجیتالی و نشر الکترونیکی به فعالیت‌هایی بدل شدند که به رقابت با کتابخانه‌ها و نشر سنتی برخاستند. رایانه‌های شخصی، اینترنت، وب و همه زمینه‌های عملی که برای اشاعه اطلاعات مناسب ارزش قائل بودند، به یاری این جریان شتافتند. در این زمینه رایانه‌ها و شبکه‌ها از اهمیت اساسی برخوردارند، ولیکن آنها چیزی بیش از فناوری نیستند. در واقع کتابخانه‌های دیجیتالی محصول تعامل مردم، سازمانها و فناوری می‌باشند.

کتابخانه‌های دیجیتالی توسط کسانی که در کتابخانه‌های مرسوم، به کار مشغول بودند و نیز افرادی که خود را در زمره کتابداران

اصطلاح کتابخانه‌های دیجیتال، ایجاد و توزیع انواع متعددی از شبکه‌های اطلاعاتی را پوشش می‌دهد که شامل مطالب سنتی تبدیل شده به فرم دیجیتالی است و اطلاعاتی که در دنیای فیزیکی معادلی ندارد را دربرمی‌گیرد.

اطلاعات فراوانی دائماً در حال تولید هستند که نیاز به سازماندهی، ذخیره‌سازی و توزیع دارند، این موضوعی است که کتاب حاضر توجه ویژه‌ای به آن دارد.

درک هیچ جنبه‌ای از کتابخانه‌های دیجیتالی، بدون در نظر گرفتن نیازهای جامعه‌ای که خود تولیدکننده و استفاده‌کننده اطلاعات هستند میسر نمی‌باشد. اگرچه این کتاب جنبه‌های متفاوتی از موضوعات فنی، اقتصادی، اجتماعی و سازمانی را دربرمی‌گیرد اما بحث اصلی آن بر روی اجزاء عملیاتی یک کتابخانه دیجیتالی متمرکز شده است.

حال، کتابخانه‌ها و ناشران چگونه از این فناوری جدید استفاده می‌کنند؟ افراد چگونه سازمانهای سنتی را کنار گذاشته و کتابخانه‌های دیجیتالی ایجاد می‌کنند؟ و این روند به کجا منتهی می‌شود؟ نویسنده سعی کرده است که از پیشگویی اجتناب نماید و به تشریح فعالیتهای جاری، روندها و جریان تحقیق توجه کند. وی از تجربیات شخصی خود در تألیف کتاب استفاده کرده و مثالهایی به کار برده که شخصاً آنها را می‌شناخته و در این مورد تأکید زیادی به کار دانشگاههای آمریکا نموده است.

کتاب حاضر، کلیه مفاهیم مربوط به کتابخانه‌های دیجیتالی را در چهارده فصل طرح نموده و روش، طراحی، ساخت و مزایای آن را مطرح نموده است.

لازم به ذکر است که این کتاب در سالهای ۸۰ و ۸۱ با دو ترجمه توسط دو ناشر به چاپ رسیده است که اطلاعات کتابشناختی دو اثر عبارتند از:

کتاب اول: کتابخانه‌های دیجیتال / ویلیام وای آرمز؛ ترجمه زهیر حیاتی، هاجر ستوده. - تهران: کتابدار، ۱۳۸۰. - ذ، ۳۳۱ ص / - ۱۹۴۳-۲۲/۸. - ۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه. - شابک ۹۶۴-۷۱۴۳-۱۳-۲

کتاب دوم: کتابخانه‌های دیجیتالی / ویلیام وای آرمز؛ ترجمه فرزانه شکوری... [و دیگران]. - تهران: نشر قو، ۱۳۸۱. - ش، ۲۸۳ ص. - وزیر. - ۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. - شابک ۹۶۴-۶۴۱۲-۶۳-۷-۹۶۴-۶۷-۸

در ادامه نوشتار سعی خواهیم کرد تا توصیفی هرچند مختصر از فصول مختلف کتاب ارائه کرده و در پایان نگاهی اجمالی به دو اثر داشته باشیم.

فصل اول تحت عنوان «کتابخانه‌ها، فناوری و مردم» تعریفی

غیررسمی از کتابخانه‌های دیجیتالی ارائه می‌دهد.

این فصل به اقتصاد و موضوع توسعه فناوری کتابخانه‌های دیجیتالی با چارچوبهای مالی، سازمانی و اجتماعی پرداخته است.

مزایای بالقوه کتابخانه‌های دیجیتالی، پیشرفتهای فنی (از قبیل ذخیره‌سازی الکترونیکی و نمایش اطلاعات روی صفحه‌های مانیتور) و هزینه دستیابی به کتابخانه‌های دیجیتالی از مباحث دیگر این فصل است.

مفاهیم و اصطلاحات اولیه، مجموعه‌ها در کتابخانه‌های دیجیتالی، شبکه‌ها و رایانه‌ها در این فصل مورد بحث قرار می‌گیرند و در پایان نتیجه‌گیری شده که فناوری کتابخانه‌های دیجیتالی هنوز کامل نگردیده و نمی‌توان آنرا زودتر از آنچه که استفاده‌کنندگان می‌پذیرند معرفی نمود. که این خود مانعی برای دیجیتالی شدن کامل کتابخانه‌هاست.

فصل دوم با عنوان «اینترنت و شبکه جهانی وب» جامعه‌ای را مورد بحث قرار می‌دهد که در اطراف اینترنت و وب رشد کرده‌اند. ابتدا به اینترنت و شبکه‌های تشکیل دهنده آن می‌پردازد.

در ادامه شمایی کلی از شبکه جهانی وب و فناوری آن ارائه می‌دهد و از این شبکه به عنوان یکی از موفقیت‌های بزرگ در تاریخ رایانه و راهی آسان برای توزیع اطلاعات در اینترنت یاد می‌کند.

فناوری وب به چهار تکنیک ساده HTML، MIME و URL وابسته است که نویسنده به هرکدام از آنها خیلی مختصر پرداخته است.

از مباحث دیگر این فصل می‌توان به اطلاعات روی شبکه وب، قراردادهای وب، سایت‌های وب، Homepages، دکمه‌ها و سازماندهی سلسله مراتبی سایتها اشاره کرد.

نویسنده در اواخر فصل توضیحی کوتاه در مورد ائتلاف شبکه جهانی می‌دهد و از وب به عنوان اساسی برای ساختن کتابخانه‌های دیجیتالی با مجموعه‌های بهتر، خدمات و فناوری بهتر یاد می‌کند.

فصل سوم تحت عنوان «کتابخانه‌ها و ناشران» ابتدا به اشتراک منابع، فهرستهای پیوسته و فرمت مارک می‌پردازد.

توسعه مارک منجر به ایجاد دو نوع سیستم کامپیوتری مهم شد سیستم فهرست مشترک با ایجاد پایگاه کتابشناختی OCLC، که در اینجا نویسنده به معرفی OCLC می‌پردازد و به اصطلاح فهرست‌نویسی استنساخی اشاره دارد. با توجه به موفقیت‌های فرمت مارک نویسنده خواستار بکارگیری آن در کتابخانه‌های دیجیتالی می‌باشد ضمناً یک رکورد از مارک جهت آشنایی بیشتر آورده شده است. نویسنده در اواسط فصل به طور مختصر خدمات چکیده‌نویسی و نمایه و بازیابی اطلاعات، زبانهای علامتگذاری از جمله SGML را توضیح می‌دهد. بعد از این مباحث کتابخانه‌های دیجیتالی مجلات

علمی را توضیح می‌دهد و به معرفی پروژه‌هایی مثل مرکوری، کور و تولیپ که در این زمینه انجام شده بود می‌پردازد، نشریات الکترونیکی و معرفی انتشارات نشر High wire از مباحث دیگری است که در این فصل آمده است.

نویسنده در ادامه چند طرح تبدیلی چون خاطره‌های آمریکایی و برنامه کتابخانه ملی دیجیتال کتابخانه کنگره و پروژه جی. اس. تی. آر. آر را شرح می‌دهد.

فصل چهارم تحت عنوان «نوآوری و پژوهش» می‌باشد. این فصل فرآیند پژوهش را بررسی می‌کند و همچنین شرحی اجمالی از تحقیقات امروزی ارائه می‌دهد.

قسمت مهم این بخش نگاهی اجمالی به حوزه‌های اصلی تحقیق در کتابخانه‌های دیجیتال می‌اندازد. مدل‌های عینی، رابط‌های کاربری و عمل متقابل انسان و کامپیوتر، کشف اطلاعات، ابرداده توصیفی، فهرست‌نویسی و نمایه‌سازی، پردازش زبان طبیعی، مطالب غیرمتنی، مدیریت و نگهداری مجموعه‌ها، سازماندهی، آرشیو و نگهداری، تغییر شکل مواد فیزیکی به شکل‌های دیجیتالی از دیگر مباحث این فصل می‌باشد.

نویسنده در اواخر فصل به قابلیت کار متقابل پرداخته و می‌گوید: «قابلیت کار متقابل و «استانداردسازی» به هم مرتبط می‌شوند و فرآیند رسمی استانداردسازی بسیار کند به طرف دنیای کتابخانه‌های دیجیتال پیش می‌رود و بعد به جنبه‌های مختلف قابلیت کار متقابل می‌پردازد.

در انتها نویسنده به این موضوع اشاره دارد که کتابخانه‌های دیجیتال با پیچیدگی اجتماعی، اقتصادی و چهارچوب قانونی همراه می‌باشد و کتابخانه‌های دیجیتال را پدیده‌های جهانی می‌داند که محققان در گوشه و کنار دنیا به تحقیق درباره آن پرداخته‌اند.

فصل پنجم تحت عنوان «مردم، سازمان و تحولات» می‌باشد و اشاره دارد که موضوع کتابخانه‌های دیجیتال یکی از موارد تحول است و خدمات اطلاعاتی و فناوری جدید با سرعت زیادی در روند کار نویسندگان، خوانندگان، کتابداران و ناشران قرار گرفته‌اند.

این فصل ابتدا به کتابخانه‌های دیجیتال ایجاد شده به وسیله کاربران می‌پردازد و نرم‌افزار کتابخانه نتلیب، آرشیوهای اطلاعاتی ائتلاف بین‌المللی برای تحقیق در زمینه علوم سیاسی و مجموعه متنتهای کلاسیک پرسپولیس را به طور مختصر توضیح می‌دهد. انگیزه ابداع‌کنندگان و کاربران از دیگر مباحث این فصل می‌باشد. به موازات اینکه اطلاعات دیجیتالی جایگزین شکل‌های سنتی می‌شود حرفه‌های اطلاعاتی نظیر کتابداران، ناشران و متخصصان علوم رایانه تغییر می‌یابند. نویسنده در اینجا به بررسی این تغییرات می‌پردازد.

از دیگر مباحث این فصل می‌توان به ارائه مطالبی پیرامون شکل‌های جدید سازمان، خدمات و اطلاعات ثانویه و گردآورنده‌ها، دانشگاه‌ها و کتابخانه‌هایشان و تعمیرات اساسی کتابخانه حقوق‌ها، مدارس، مدرسه تابستانی تا سود دانشکده مدیریت و سیستم‌های اطلاعات در برکلی اشاره کرد.

فصل ششم تحت عنوان «مباحث اقتصادی و حقوقی» نگاهی

سطحی به این موضوعات در زمینه کتابخانه‌های دیجیتالی دارد، در اینجا روشهای دسترسی آزاد و محدود کاربر به مجموعه کتابخانه‌های دیجیتالی توضیح داده شده و بعد به نشریات علمی در قالب الکترونیکی و جنبه‌های اقتصادی آن می‌پردازد.

اشتراک نشریات پیوسته و نشریات علمی نویسندگان از مباحث دیگر این فصل می‌باشد. در ادامه مسائل قانونی را مورد بحث قرار می‌دهد.

مسائل بین‌المللی، تمهد، حق اثر، حریم خصوصی و حق ثبت‌های نرم‌افزاری از مباحث دیگری می‌باشد که نویسنده در این فصل به آن پرداخته است.

فصل هفتم تحت عنوان «مدیریت دستیابی و امنیت» می‌باشد. این فصل به دو موضوع مرتبط توجه دارد. شیوه‌هایی برای کنترل افرادی که به منابع در کتابخانه‌های دیجیتال دسترسی دارند و روش‌های فنی امنیت در رایانه‌ای نمودن شبکه‌های رایانه‌ای.

نویسنده ابتدا به عناصر کنترل دستیابی می‌پردازد. سپس به شناسایی و ارزیابی مواد دیجیتالی و ویژگی‌های آنها می‌پردازد.

ثبت نام الکترونیکی، واسپاری حق مؤلف، عملکردها، استفاده‌های بعدی، خطمشی‌ها و اجرای آنها، خطمشی مدیریت دستیابی در مورد نرم‌افزارها، کنترل دستیابی در سیستم ذخیره و توزیع اطلاعات، سیستم‌های مطمئن، بسته‌های ایمن و شبکه‌های رمزگذاری از مباحثی هستند که در این فصل به آنها پرداخته شده است.

در ادامه بعضی از روشهای اساسی امنیت کتابخانه‌های دیجیتالی آورده شده که در شبکه‌های رایانه‌ای مورد استفاده قرار می‌گیرند و همچنین موضوعاتی چون کلید اختصاصی رمزگذاری، استاندارد رمزگذاری اطلاعات، کلید دوگانه رمزگذاری، امضای دیجیتال، کلید رمزگذاری همگانی مورد بحث قرار گرفته‌اند.

فصل هشتم با عنوان «رابط‌های کاربر و قابلیت استفاده» به بیان شیوه‌های متمرکز شده ارتباطات افراد با رایانه‌ها که امروزه کاربرد گسترده‌ای دارند می‌پردازد و تصاویری را از نظام‌های تجربی موفق ارائه می‌کند.

در این فصل پس از آوردن مطالبی پیرامون طرح عملیاتی رابط کاربر به سراغ مرورگرها رفته و عملکردهای اساسی و برنامه گسترش‌پذیر آنها و قراردادهای و اجرای برنامه‌ها توسط مرورگرها و رمز متحرک را توضیح داده است.

همچنین مطالبی را در مورد برنامه‌های جاوا، جاوااسکریپت، اینفور مدیا و الگوهای مفهومی چون دی لایت، پد++ و طراحی رابط‌ها آورده است.

از دیگر مباحث آورده شده در این فصل می‌توان به ترفندهای مرورگرهای وب به منظور ارتقاء پاسخگویی قرینه و ذخیره‌سازی پنهان داده جهت دستیابی بهتر به مواد، قابلیت اطمینان به نظام‌های اطلاعاتی در اینترنت و رابط‌های کاربر مناسب برای اطلاعات چند رسانه‌ای اشاره کرد.

فصل نهم تحت عنوان «متن» بر چگونگی عرضه مدارک متنی برای ذخیره‌سازی در رایانه‌ها و چگونگی نمایش آنها به منظور چاپ و

ارائه برای کاربران نگاهی دارد.

در این فصل به بیان مطالبی در مورد شیوه‌های ذخیره‌سازی مواد متنی و ویژگی‌های آن یعنی ساختار و شکل ظاهری، شیوه‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌های آبخاری و زبان گسترش‌پذیر سبک، توصیف صفحه و نشانه‌گذاری می‌پردازد.

همچنین مطالبی دربارهٔ تبدیل متن از فرم چاپی به رایانه‌ای و فنون آن مانند پویش و...، روش‌های کم کردن خطاها در تبدیل متن و شیوه‌های جایگزین تبدیل متن چون تایپ مجدد متن می‌آورد. در این بخش به عنوان نمونه‌ای از تبدیل، متن فرهنگ انگلیسی آکسفورد (OED) و مراحل تبدیل آن به صورت اجمالی آمده است. در ادامه فصل درباره رمزگذاری نویسه‌ها و کدهایی چون اسکی، یونی کد و نظام‌های نوشتاری ارائه شده در یونی که به مطالبی مختصر اشاره می‌شود.

همچنین به معرفی زبان‌های نشانه‌گذاری HTML و SGML و ویژگی آن، XML، تعریف نوع مدرک dtd، زبان‌های توصیف، زبان پیشگفته تکس، زبان برنامه‌نویسی پست اسکریپت PDF و... می‌پردازد.

فصل دهم تحت عنوان «بازیابی اطلاعات و ابر داده‌های توصیفی» با بحثی پیرامون ابر داده‌های توصیفی، فهرست‌ها، نمایه‌ها و دیگر اطلاعات چکیده که برای توصیف اشیاء در یک کتابخانه دیجیتال به کار می‌رود آغاز شده و سپس پیرامون شیوه‌های جست‌وجو پیکره متن برای یافتن اطلاعات خاص اطلاعاتی را ارائه می‌کند.

در این فصل و فصل بعدی نویسنده به شیوه‌های تأکید شده برای جست‌وجوی اطلاعات خاص می‌پردازد. این فصل به ارائه مطالبی در مورد شیوه‌های کشف اطلاعات براساس ابر داده‌های توصیفی، فهرست‌های کتابخانه‌ای و تسهیلات توزیع آن مانند OCLC، قالب‌های فهرست‌نویسی و... می‌پردازد.

و به طور اجمالی سرعنوان موضوعی پزشکی (مش)، اصطلاحنامه هنر و معماری، دولین کور و چگونگی ایجاد آن، طرح تیستر و همایش‌های TRCC را معرفی می‌کند.

نویسنده همچنین پیرامون مطالبی در رابطه با خدمات چکیده‌نویسی و نمایه‌سازی، نمایه‌سازی خودکار و نمونه‌ای از پیشینه‌های نمایه‌سازی توضیحاتی داده است.

از دیگر مطالبی که در این فصل آورده شده، می‌توان به پیوست ابر داده‌ها به محتوا (مرتبط بودن ابر داده‌های توصیفی به منبع توصیف شده) و سازوکارهای ایجاد ارتباط بین ابر داده با صفحات وب و... اشاره کرد.

فنون بازیابی اطلاعات شامل مفاهیم و اصطلاحات پایه که در بازیابی اطلاعات دخیل اند، معرفی RDF (چارچوب توصیف منبع) که شیوه‌ای برای مبادله ابر داده‌هاست، شیوه‌های جست‌وجوی یک متن چون جست‌وجوی تمام متن و فیلدی و مقایسه آنها با هم، ابزارهای جست و جویی چون جست‌وجوی بولی، پرونده‌های مقلوب و میزان نزدیکی یک مدرک با پرسش در هنگام انطباق و... پردازش

زبان طبیعی و ابزارهای بررسی درست‌نویسی و زبان‌شناسی رایانه‌ای و برنامه‌های رایانه‌ای که تقریباً می‌تواند هر جمله را با دقت مناسبی تجزیه کنند و... از دیگر مطالب این فصل می‌باشند.

در پایان رابط‌های کاربر و نظام‌های بازیافت اطلاعات و شیوه‌های بازیابی سودمند توسط کاربران و ارزیابی عملکرد که شامل مفاهیمی چون دقت و بازیابی می‌شود مورد بحث قرار گرفته است.

فصل یازدهم با عنوان «کشف اطلاعات پراکنده» مفاهیم مورد بحث در فصل قبل را به منظور بررسی جست‌وجوی توزیع شده - یعنی جست‌وجوی اطلاعاتی که در میان مجموعه‌های جداگانه یا پراکنده در چند نظام رایانه‌ای گسترده شده‌اند - بسط می‌دهد.

برنامه‌های جست‌وجو، کاوشگرها و جست‌وجو نمایه از صفحات وب، نمایه‌سازی وب، رتبه‌های صفحات در گوگل، کتابخانه‌های دیجیتال هم پیمان، فهرست‌های پیوسته و قرارداد Z ۳۹/۵۰ و

پژوهش‌های پیرامون رویکردهای جایگزین برای جست و جوی توزیع شده از مطالبی هستند که در این فصل گردآمده‌اند.

همچنین این فصل کتابخانه مهندسی گرینگر در دانشگاه ایلینوی و فعالیت‌های آن به عنوان نمونه‌ای از کتابخانه‌های هم‌پیمان NCSTRL و قرارداد اینست و الگوی جست‌وجوی توزیع شده در آن، طرح پژوهشی هاروست که یک طرح در زمینه جست‌وجوی توزیع شده است را معرفی می‌کند.

فصل دوازدهم تحت عنوان «مدل‌های شیء‌گرا، شناسگرها و ابر داده‌های ساختاری» آورده شده است.

نویسنده در این فصل پس از توضیحات مختصری پیرامون الگوهای شیء، شناسگرها و ابر داده‌های ساختاری به بیان تعاریف مفاهیمی چون اثر، بیان، نمود و اقلام می‌پردازد. سپس چند رسانه‌ها، اشیاء پویا، پیچیده و متناوب و پایگاه‌های اطلاعاتی مورد بحث قرار می‌گیرد.

در این فصل از مجموعه کتابخانه دیجیتالی اسکندریه شیوه بازیابی اطلاعات برای ساخت خودکار نمایه و جست‌وجوی مجموعه‌های ویدیویی کتابخانه دیجیتالی اینفورمدیا و توصیف صورت واقعی سخن به میان آمد.

همچنین اطلاعاتی درباره شناسایی و شیوه‌های آن، URL، اهداف نام حوزه و روند پیشرفت آن و اطلاعات موجود در یک URL، نام‌های دائمی

(نام‌های یک شکل منبع) نظام‌های رایانه‌ای برای روشن‌سازی نام‌ها، نظام تخصیص نام انحصاری و شناسگرهای اشیاء دیجیتالی، ابر داده‌های ساختاری و الگوهای شیء، انواع داده‌ها و ساختارهای اطلاعاتی و اشاعه اطلاعات MIME آمده است.

فصل سیزدهم با عنوان «مخزن‌ها و آرشیوها» نگاهی به شیوه‌های ذخیره‌سازی مواد دیجیتالی در مخزن‌ها و آرشیو بلندمدت آنها دارد. همچنین قراردادهایی که دستیابی به مواد ذخیره شده در مخزن‌ها را فراهم می‌کند مورد بررسی قرار می‌دهد.

برنامه‌نویسی شیء‌گرا و اشیاء توزیع شده، چارچوب war-wick که هدف اصلی آن سازماندهی ابرداده‌هاست از مباحث بعدی می‌باشند.

پس از آن به بیان مطالبی پیرامون get اج‌تی‌تی‌پی، طرح اینفویاس استنفورد، پنهان‌سازی ساختار داخلی داده‌ها، تعریف نظام‌های آرشی، آرشیوها و فنون مربوط به آرشیو دیجیتالی و گروه کاری آرشیو اطلاعات دیجیتالی، ذخیره‌سازی اطلاعات دیجیتالی، تکرار و نوسازی داده‌ها، محافظت محتوا به وسیله مهاجرت، باستان‌شناسی دیجیتالی و سابقه آن در آلمان و ایجاد کتابخانه

دیجیتالی با توجه به آرشیو می‌پردازد.

فصل چهاردهم که فصل پایانی این کتاب می‌باشد، تحت عنوان «کتابخانه‌های دیجیتالی و نشر الکترونیکی: وضعیت کنونی»، به بیان وضعیت نشر الکترونیکی و کتابخانه‌های دیجیتالی در حال حاضر پرداخته است.

وضعیت نشر الکترونیکی در سال‌های ۱۹۹۲ و تغییرات عمده ایجاد شده در این سالها، سرعت ارائه مجموعه‌های سامان یافته در اینترنت و دسترسی به آنها، الگوهای بازرگانی در حال پیدایش، فناوری وب و جایگاه تحقیق و توسعه در زمینه کتابخانه‌های دیجیتالی از دیگر مباحثی است که در این فصل به آن اشاره می‌شود.

همانطور که قبلاً گفته شد این کتاب، دارای ۲ ترجمه از دو ناشر و نیز مترجمان مختلف می‌باشد که به اطلاعات کتابشناختی آنها اشاره شد. حال، به بیان ویژگی‌های دو ترجمه می‌پردازیم:

○ در پایان هر دو ترجمه واژه‌نامه‌هایی آورده شده است با این

تفاوت که کتاب اول دارای دو واژه‌نامه: ۱. واژه‌نامه توصیفی فارسی به انگلیسی که در آن اکثر واژگان جدید و مهم کتاب آورده شده است و درباره هریک از آنها توضیحاتی مختصراً ارائه گردیده و ۲. واژه‌نامه انگلیسی به فارسی می‌باشد ولی کتاب دوم تنها دارای یک اصطلاحنامه توصیفی انگلیسی به فارسی می‌باشد که لغت لغات به فارسی را در برمی‌گیرد.

○ قطع کتاب دوم وزیری است، اما قطع کتاب اول (۱۹/۳×۲۱/۸) سانتیمتر می‌باشد که در قطع‌های رایج نمی‌گنجد.

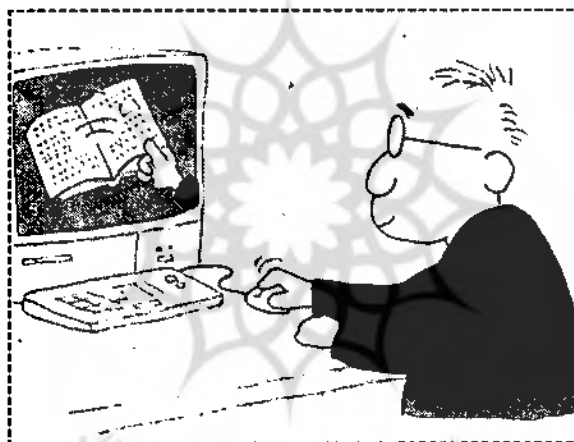
○ هر دو کتاب از صحافی خوبی برخوردارند. طراحی جلد کتاب دوم برگرفته از جلد کتاب اصلی می‌باشد ولیکن کتاب اول طرحی جدید و مناسب با مفهوم ارتباطات و اطلاع‌رسانی دارد

○ در هر دو کتاب به مواردی برمی‌خوریم که مترجمان به خوبی نتوانسته‌اند مفهوم اصلی نویسنده را به طور واضح بیان کنند

○ در مقایسه دو ترجمه با یکدیگر گاه به مواردی برمی‌خوریم که دو ترجمه مفهومی متفاوت را ارائه کرده‌اند در این چنین مواردی تشخیص درستی ترجمه تنها با مطابقت با اصل اثر امکان‌پذیر می‌باشد.

○ ترجمه کتاب اول به زبان اصلی کتاب نزدیک‌تر است و حالت ترجمه کلمه به کلمه را دارد و در آن از جملات کوتاه استفاده گردیده ولیکن در کتاب دوم گاه جملات کوتاه به هم مرتبط شده‌اند و مفهوم را بهتر رسانده است.

○ در کتاب دوم گاه یک کلمه در طی متن به تعبیر گوناگونی ترجمه شده است چون «ابر داده» و «فوق‌داده» برای مفهوم metadata

ص ۱۰۸ «... علائم آزمون واقعی نیستند بلکه میزان کارایی زمان در کاربردهایی با مقیاس بزرگ ملاک است»
 ص ۱۰۶ «چنانچه تمام مواد در مجموعه‌ای از خصوصیت یکسانی برخوردار باشند، مناسب است که صفت به مجموعه به طور کلی تخصیص داده شود از سوی دیگر...»
 ص ۱۶ «بعضی از مردم هریک از اقلام در یک کتابخانه دیجیتال را مدرک می‌نامند.»

کتاب دوم (ترجمه خانم شکوری و دیگران)

ص ۲۰۰ «این کتاب کمی بلندپروازانه است...»
 ص ۲۰۵ «عرضه مرورگرها با طراحی رابط‌های کاربری مناسب برای کاربردهای شبکه‌ای همزمان شد»
 پیشگفتار «من سعی کرده‌ام از تفکر و تعمق اجتناب نمایم و...»
 ص ۳۴۱ «آرشیوسازی قراردادی بین حفاظت... را نشان می‌دهد»
 ص ۳۳ «مورد»
 ص ۱۷۷ «جمع‌آوری»
 ص ۱۷۷ «کندهای اختصاصی»
 ص ۱۸۰ «ویژگی‌های مربوط به هر ماده باید جداگانه مشخص شوند»
 ص ۳۰۴ «... در سطحی بالاتر از چکیده یک فایل...»
 ص ۳۰۴ «... انواع داده که مشخص‌کننده چگونگی ارائه آنها می‌باشد»
 ص ۲۰۹ برنامه‌های متحرک
 ص ۱۸۴ «چنین بیانیه‌ای شامل متنی است...»
 ص ۲۰۶ «... یابه عنوان نشانه‌ای درج شده در نقطه معینی داخل یک سند ذخیره شود.»
 ص ۱۸۳ «... آزمایش واقعی در این مورد صورت نگرفته است که چه طور کارایی این زبان جهت کاربردهای وسیع می‌تواند ثابت شود.»
 ص ۱۸۰ «اگر تمامی مواد موجود در یک مجموعه دارای خاصیت یکسانی باشند بنابراین مشخص کردن ویژگی‌های مربوط به تمامی مجموعه راحت است...»
 ص ۳۳ «بعضی‌ها هر موردی را که در یک کتابخانه دیجیتال به نام مدرک می‌شناسند.»

در پایان می‌توان گفت کسانی که به ترجمه یک کتاب تخصصی می‌پردازند باید تسلط موضوعی کافی داشته باشند. شاید به دلیل عدم تسلط کافی، مترجمان نتوانسته‌اند معانی کلمات را درست بکار ببرند و به همین دلیل کتاب دارای ترجمه‌ای سنگین می‌باشد که برای کسانی که اولین بار آن را مطالعه می‌کنند کمتر قابل فهم است. البته لازم به ذکر است که مترجمان کتابی که توسط انتشارات کتابدار منتشر گردیده نسبت به مترجمان دیگر این کتاب روی مفاهیم تسلط بیشتری داشته و مفاهیم و اصطلاحات را بهتر منتقل نموده‌اند.

در هر دو کتاب به اشکالات نگارشی و چاپی برمی‌خوریم این موارد در کتاب اول بارزتر می‌باشد چنانکه در این کتاب صفحه شش تکرار صفحه قبل بوده و در صفحات «۱۷ و ۱۷۵ و ۱۷۶ به جای Z ۵۰/۳۹، Z ۳۹/۵ نوشته شده است.»
 O گاه در کتاب دوم اصول علامت‌گذاری به خوبی رعایت نگردیده و این امر موجب گردیده است که خواننده برای درک مطلب با مشکل روبرو شود.

O در کتاب اول تمام لغات و علائم اختصاری به فارسی برگردانده شده است ولیکن در کتاب دوم اصطلاحات و خود لغت زبان اصلی چون pdf, http و... آورده شده، حتی عنوان یکی از کادرهای کتاب در صفحه ۳۱۰ کتاب دوم به همان شکل لاتین RealAudio (البته سهواً Rral به جای Real نوشته شده) که این واژه در کتاب اول «صوت واقعی» ترجمه شده است.

O گاهی اوقات در هر دو ترجمه به عناوینی برمی‌خوریم که با متن ذیل آن همخوانی چندانی ندارد. به عنوان مثال در فصل اول بهتر بود از عبارت «جامعه استفاده‌کننده» به جای «مردم» استفاده می‌شود.

O مطالب داخل کادر در کتاب اول با فونت ریزتر از متن و در کتاب دوم با فونت متن ولیکن با حروف تیره‌تر (فونتی کمی تیره‌تر از فونت متن) آورده شده است. و این امر باعث گردیده خواندن کادرهای کتاب دوم برای خواننده آسان‌تر باشد.
 در ذیل به برخی از مواردی که در بالا آورده شده به صورت تطبیقی با متن هر دو ترجمه اشاره می‌کنیم:

کتاب اول (ترجمه دکتر حیاتی و ستوده)

ص ۱۱۸ «این فصل، اهداف بلندپروازانه‌ای را دنبال نمی‌کند...»
 ص ۱۲۱ «ابداع مرورگرها... طراحی رابط‌های کاربری بهتر را برای کاربردهای شبکه‌ای تسریع کرد»
 پیشگفتار «تلاش کرده‌ام که از پیش گویی حذر نموده و...»
 ص ۲۰۵ «آرشیو سنتی بین گو مفهوم حفاظت... تمایز قائل می‌شود»

ص ۱۶ «قلم» به جای [Item]

ص ۱۰۴ «با هم‌گذاری»

ص ۱۰۵ «ته‌نقش» [به جای watermarking]

ص ۱۰۶ «صفحات باید در سطوح مختلف گرانولیته تخصیص داده شوند»

ص ۱۸۳ «... سطح انتزاعی بالاتری...» [به جای Abstraction]

ص ۱۸۲ «... انواع داده‌ها که آن چه را که داده‌ها ارائه می‌کنند مشخص می‌نماید»

ص ۱۲۲ «رمز متحرک» [به جای Mobilcode]

ص ۱۰۹ «شرح دسترس، متنی است...»

ص ۱۲۱ «... یا به عنوان چوب‌الف* ذخیره شود»

* http